

Ernstige jeugddelinquenten gestraft?

ROBERT VERMEIREN

Praktijk van de uithandengeving

A. Nuytiens, J. Christiaens en C. Eliaerts, Gent, Academia Press, 2005, 322p.

Dit boek had als doel de juridische praktijk van de uithandengeving uit te diepen. Het betreft de neerslag van een opdracht van justitie, die erop gericht was te beschrijven wie er uit handen wordt gegeven, en wat de resultaten waren van deze procedure. Verder werd door de opdrachtgever gevraagd de Belgische praktijk te contextualiseren binnen het internationale debat ter zake, en te beschrijven wat de implicaties zijn van de bevindingen met betrekking tot het huidige hervormingsdebat.

Het boek biedt een uiterst interessant en doordacht overzicht van het onderwerp uithandengeving. Het geheel is erg vlot geschreven, en hanteert een heldere structuur. Systematisch onderzoek met betrekking tot dit onderwerp is nagenoeg onbestaande, wat het des te meer boeiend maakt. Bovendien liggen de bevindingen en de beschrijvingen grotendeels in lijn van wat de lezer die met onderwerp vertrouwd is - ikzelf bijvoorbeeld als voormalig expert forensisch jeugdpsychiater in Antwerpen - erbij als verwachting heeft. Tegelijkertijd maakt dit werk op schrijnende wijze duidelijk hoe zeer het thema jeugddelinquentie door de overheid jarenlang verwaarloosd werd. Ondanks de implicaties die uithandengeving kan hebben voor de jongere zelf en de rechtsgang, zijn er nauwelijks cijfers voorhanden, is het erg onduidelijk hoe betrouwbaar bestaande cijfers zijn, en lijkt de wijze van praktische toepassing en beslissingsvoering onduidelijk en inconsistent.

Deel A van het boek betreft een literatuurstudie, die zowel een historische schets als een internationaal vergelijkend deel bevat. Dit deel is erg informatief, vooral omdat het op een aardige wijze inzicht verschaft in het verloop van de politieke controverse die met het totstandkoming van de huidige regeling gepaard ging. De internationale vergelijking is evenzeer inzichtgevend, onder andere omdat duidelijk wordt aangetoond dat er weinig verschil bestaat tussen de opgenomen landen met betrekking tot de aard van gehanteerde consequenties. Wat daarentegen wel verschilt tussen landen, is het benoemen van een consequentie als sanctie dan wel maatregel. Daarnaast wordt helder beschreven hoe landen die de uithandengeving niet hanteren georganiseerd zijn, en waarom dergelijke regeling daar niet nodig is. Een bemerking over dit deel is dat er twijfel kan bestaan over de juistheid betreffende de rechtsgang in sommige landen. Zo wordt voor Nederland enkel de jeugddetentie als vrijheidsbeperkende consequentie genoemd (max 2 jaar), terwijl de PIJ maatregel (Plaatsing In een Jeugdinstelling, maximum 6 jaar) niet vernoemd wordt.

Deel B en C geven een overzicht van de uithandengeving in cijfers, en een dossieranalyse van een select aantal uithandengevingen. Zoals eerder vermeld is het meest opmerkelijke wellicht de vaak herhaalde waarschuwing dat de vermelde cijfers niet betrouwbaar zijn. Gezien de impact van dergelijke ingrijpende maatregel toch wel een hoogst merkwaardige en verontrustende vaststelling. Niettegenstaande deze bemerkingen is

de beschrijving die wordt geboden zeer interessant en verhelderend. Enkele van de vele opvallende bevindingen zijn dat de uithandengeving vaker in het Zuidelijk landsdeel verricht wordt, dat er per arrondissement opvallende fluctuaties optreden in aantal uithandengevingen per jaar en dat allochtone jongeren enorm oververtegenwoordigd zijn. Ondanks het verwachte profiel van deze jongeren (multi-recidivist, laag schoolniveau, arm, ...), lijkt de groep toch eerder heterogeen. Ook first offenders zijn erin te vinden, of jongeren met een hoger schoolniveau. De jeugdrechters lijken hun beslissing in belangrijke mate te laten afhangen van de medisch-psychologische verslagen. In die zin is het verwonderlijk te lezen dat medisch-psychologische adviezen inhoudelijk erg verschillend zijn, dat er vaak zelfs geen concreet advies te vinden is, en dat adviezen in het zuidelijk landsdeel nooit inhielden dat jongeren niet onder het jeugdrecht kunnen blijven (terwijl het onderzoek enkel jongeren bevatte die daadwerkelijk uithanden gegeven waren). Vanuit ethisch oogpunt is het dan weer opmerkelijk dat dergelijke verslagen regelmatig opgesteld werden door de instelling waar de jongeren verbleven. De conclusie van de auteurs is bijgevolg niet verwonderlijk; rechtsgelijkheid is zoek.

Deel C beschrijft interviews die werden gehouden met de betrokken justitiële autoriteiten, zowel jeugdrechters als appelrechters. Door het beperkt aantal interviews (jeugdrechters 11, appelrechters 6) kan dit enkel als steekproef beschouwd worden. Dankzij de heldere structuur en de serene beschrijving van de inhoud van deze interviews, is ook dit deel zeer de moeite waard. Wellicht de meest opvallende conclusie is dat er maar weinig verschil bestaat in opvattingen betreffende de uithandengeving. Ondanks de geconstateerde verschillen aan weerszijden van de taalgrens, bleken de meningen van de betrokkenen dus veel minder uiteen te liggen.

Globaal alleszins een erg interessant en leerzaam werk, omwille van het onderwerp, maar evenzeer omwille van de heldere structuur en schrijfstijl. Het betreft een onderzoeksrapport, wat betekent dat onderzoeksresultaten een substantieel deel innemen. Op zich is dit niet storend, want door de heldere indeling kan makkelijk doorheen gelezen worden. Het geheel wordt afgesloten met duidelijke beleidsadviezen. Dit onderdeel is wat kort misschien, maar ook dat is tekenend. Het werk is immers verre van af, eigenlijk is dit enkel maar een noodzakelijke en mooie start. Hopelijk zien beleidsmakers het ook zo.